

วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล : วิธีการในการศึกษาพื้นที่เสมือน

Netnography : Research Methodology in virtual space

เบญจรงค์ ทิระพลิกะ

Benjarong Tirapalika

Corresponding author, E-mail : tirapalikab@gmail.com

Received : February 14, 2020
Revised : April 1, 2020
Accepted : April 30, 2020

บทคัดย่อ

วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลได้รับการพัฒนาปรับปรุง ต่อยอดมาจากวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาแบบดั้งเดิม โดยนักวิชาการและนักปราชญ์หลายท่าน หนึ่งในนั้นคือ Professor Robert V Kozinets ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้คิดค้นแนวคิดด้าน Netnography รวมทั้งเป็นนักวิชาการด้านเครือข่ายสังคมออนไลน์และสาขาการตลาดที่ใช้ศึกษา ความเชื่อ วัฒนธรรม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพฤติกรรมของสังคมขนาดเล็กที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและการสังเกตการณ์ “ตามที่เป็นอยู่” แตกต่างกันตรงที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ภาคสนามที่หลากหลายเพิ่มขึ้นและมากขึ้น รวมทั้งมีความหลากหลายในการสื่อสาร สามารถการเชื่อมต่อสื่อสารข้ามหลายรูปแบบ และเก็บข้อมูลได้อย่างถาวร และที่สำคัญผู้วิจัยมีหน้าที่ในการไม่รบกวนสนามวิจัย รวมทั้งการรักษาความลับของผู้ร่วมวิจัยผ่านจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดของการศึกษาผ่านวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล

คำสำคัญ : วิธีวิทยา / ชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล / ชาติพันธุ์วรรณาแบบดั้งเดิม / พื้นที่เสมือน

Abstract

Netnography has been developed and improved from traditional Ethnology methods by many scholars and scholars. One of them is Professor Robert V.

Kozinets, who is recognized as the creator of the Netnography concept, as well as an academic on social networking and marketing, which studies the beliefs, culture, social interaction, and behavior of small societies that involve different participation and observation, with access to more and more diverse areas of the field. Including a variety of communication able to connect to communication across many forms and store data permanently and most importantly, the researcher must not disturb the research field because he wants to study “as it is”, including the confidentiality of research participants through human research ethics. That is the most important issue of research through Netnography.

Keywords : methodology / ethnography / netnography / virtual space

บทนำ

หากกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยานั้นคงไม่มีใครไม่คุ้นชินกับการศึกษาแบบฝังตัว ที่เรียกว่า “ชาติพันธุ์วรรณา” ซึ่งได้รับการยอมรับและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งผลการศึกษาถูกเรียกอีกชื่อว่า “งานชาติพันธุ์นิพนธ์”

นักวิชาการอิสระ และนิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการสื่อสาร คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

เช่นกันหากจะกล่าวถึงวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล (Netnography) ก็เป็นหนึ่งในระเบียบวิธีวิจัยที่ได้รับอิทธิพลมาจากวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาเดิม โดยอาศัยวิธีการรูปแบบ รวมทั้งขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน อาจมีข้อแตกต่างกันในรายละเอียดบางประการ ซึ่งผู้เขียนจะนำเสนอเอกสารทางวิชาการมาชี้ให้เห็นต่อไป ซึ่งตลอดบทความชิ้นนี้ผู้เขียนจะนำเสนอกระบวนการทางชาติพันธุ์วรรณาในบริบทของวิธีวิทยาในการสืบแสวงหาคำตอบของการศึกษาวิจัยเท่านั้น

วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณา ตามคำนิยาม

ในบทความชิ้นนี้ผู้เขียนจะนำผู้อ่านมาพบกับความหมายของวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณา ขั้นตอนการศึกษาบทสรุปของงานวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาแบบดั้งเดิม จนกระทั่งได้รับการพัฒนา ต่อ ยอด ปรับแต่งให้เหมาะสมกับการศึกษาในพื้นที่เสมือนดังในปัจจุบัน ที่เรียกว่าวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลมานำเสนอถึงรูปแบบที่เปลี่ยนไป ความหมาย ข้อจำกัด การเข้าพื้นที่ของนักวิจัย และวิจัยในมนุษย์ที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างมากในปัจจุบัน อีกทั้งข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้ที่สนใจในวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลนำไปปรับใช้ในการศึกษาในอนาคต เพราะเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากพื้นที่จริงในสังคมจริงสู่พื้นที่เสมือนในโลกออนไลน์ ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อที่จะได้ศึกษาและเรียนรู้ปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ในสังคมที่เกิดขึ้น

ดังนั้นผู้เขียนจะขอเริ่มกล่าวถึงวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดั้งเดิมเป็นอันดับแรก ชาติพันธุ์วิทยาเกิดขึ้นจากศาสตร์ด้านมานุษยวิทยาและนำมาใช้โดยนักสังคมวิทยา มานุษยวิทยาเป็นหลักในยุคแรก เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ ผู้วิจัยต้องนำตนเองเข้าไปในกรณีที่ศึกษานั้นเพื่อการศึกษาความเชื่อ วัฒนธรรม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพฤติกรรมของสังคมขนาดเล็กที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม และการสังเกตการณ์ ในช่วงระยะเวลาที่ค่อนข้างยาวนาน รวมทั้งต้องรวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมดและนำมาตีความหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้ออกมาในรูปของรายงาน (Denzin and Lincoln, 2011; Reeves, Kuper and Hodges, 2008; Benveniste, A., & Berry, G., 1991) ในระยะแรกนักมานุษยวิทยามีความต้องการทำให้งานด้านชาติพันธุ์วรรณาที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์หรืออาศัยฐานคิดแบบปฏิฐานนิยมให้ได้มากที่สุด เพื่อการยอมรับของชุมชนนักวิจัยโดยทั่วไป จึงจัดทำแบบแผนการศึกษาผ่านคู่มือสำหรับนักวิจัยในพื้นที่สนาม ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการและกระบวนการที่นักวิจัยควรทำ

และจำเป็นต้องทำ (Denzin and Lincoln, 2011) เช่น การจดบันทึกในฐานะคนในสลักคนนอกมองปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากคู่มือแนะนำการปฏิบัติข้างต้นแม้ว่าจะไม่ได้เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในแง่ของการทดลองเชิงปริมาณหรือสามารถวัดผลเชิงปริมาณได้ทั้งหมด แต่ก็ได้รับการยอมรับในระยะแรก แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นข้อโต้แย้งคือการที่ตัวของผู้วิจัยนั้นต้องเป็นเครื่องมือหนึ่งในการวิจัย เพราะตนเองเป็นผู้สังเกตการณ์และจดบันทึกออกมาแบบงานชาติพันธุ์วรรณา (MacKenzie, 1994) จึงยิ่งส่งผลให้เกิดความเครียดแรงสงสัยในผลการศึกษาลำหรับกลุ่มปฏิฐานนิยมอย่างมากในยุคแรก แม้ปัจจุบันก็ยังมักมีกลุ่มที่มีฐานคิดแบบปฏิฐานนิยมให้ความสงสัยในผลการศึกษายู่อีกก็ตาม

ประเด็นนี้จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่ได้รับการถูกหยิบยกมาถกเถียงอย่างกว้างขวางถึงความน่าเชื่อถือของงานชาติพันธุ์นิพนธ์ ซึ่งกลุ่มผู้ศึกษาทางสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาอธิบายประเด็นนี้ไว้ว่า เป้าหมายของการศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณานั้นคือการให้คำอธิบายเชิงวิเคราะห์ต่อวัฒนธรรมอื่น (Barber, K., 2007) รวมทั้งเป็นการสำรวจปรากฏการณ์ที่เฉพาะเจาะจงมากกว่าการทดสอบสมมติฐาน (Atkinson and Hammersley, 1994) ตามแนวคิดของปฏิฐานนิยมทั่วไป ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นที่จะต้องให้ตัวกลางใดอยู่ในการศึกษานอกจากผู้วิจัย โดยข้อมูลประกอบการศึกษานั้นมักประกอบด้วยกระบวนการที่ไม่มีโครงสร้างตายตัว หรือเป็นขั้นตอนเฉพาะเจาะจงมากนัก รวมทั้งการวิเคราะห์ตีความโดยผู้วิจัยเองผ่านการสังเกตการณ์ปรากฏการณ์นั้น ๆ พร้อมคำอธิบายที่อาศัยแนวคิดทางปรัชญาในการถอดความหรือถอดองค์ความรู้ที่ได้ออกมาพร้อมกับคำอธิบายต่าง ๆ (Reeves, Kuper & Hodges, 2008)

วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือหนึ่งทางสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา ที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตการณ์เป็นหลักนั้น และผู้สังเกตการณ์นั้นคือตัวผู้วิจัย เมื่อได้ผลการศึกษาผู้วิจัยจะจัดทำรายงานการวิจัยเป็นข้อความ และนำเสนอออกมาให้คนสังคมหรือผู้สนใจทำความเข้าใจและศึกษาต่อ (Denzin & Lincoln, 2011) แม้ในปัจจุบันความรู้ทางชาติพันธุ์วรรณาจะยังถูกโต้แย้งจากมุมมองของวิทยาศาสตร์หรือปฏิฐานนิยมในระดับหนึ่ง เพราะการวิจัยทางวิทยาศาสตร์นั้นเชื่อถือการที่ผู้วิจัยไม่ไปเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา หรือการศึกษา มักใช้ตัวกลางผ่านแบบสอบถามและการสุ่มข้อมูล แต่ถึงกระนั้นนักวิจัยทางชาติพันธุ์วรรณาก็มีสิทธิ์ที่จะศึกษาปรากฏการณ์ใด ๆ ก็ตาม หากมันนำไปสู่ความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่สังคมโลกได้ (Denzin

and Lincoln, 2011) ซึ่งผู้วิจัยด้านชาติพันธุ์วรรณามีแนวโน้มที่จะเพิกเฉยต่อเรื่องวิจารณ์ รวมทั้งข้อเรียกร้องโต้แย้ง ของกลุ่มปฏิฐานนิยม (Katz and Csordas, 2003; Denzin and Lincoln, 2011) เนื่องจากกลุ่มผู้วิจัยด้านชาติพันธุ์วรรณาถือเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยโดย ไม่มีผลกระทบต่อเนื้อหาของศึกษา เพราะมีการกำหนดเส้นแบ่งระหว่างผู้วิจัยและผู้ถูกวิจัยอย่างชัดเจน เพราะมีเพียงนักวิจัยเท่านั้นที่ป้อนข้อมูลลงในรายงานขั้นสุดท้าย และผลของการวิจัยนี้จะกลายเป็นทรัพย์สินของชุมชนนักวิชาการในอนาคต (Denzin and Lincoln, 2011)

นักวิจัยในฐานะผู้ร่วมสังเกตการณ์มีข้อได้เปรียบจากการฝังตัวอยู่กับวัฒนธรรมในช่วงเวลาที่ยาวนานดังนั้นผู้วิจัยจึงอยู่ในฐานะผู้ค้นพบสิ่ง "ซ่อนเร้น" ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่สิ่งที่คนทั่วไป "มองเห็น" ฉะนั้นการศึกษาชาติพันธุ์วิทยา มักเชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตของนักวิจัยอีกด้วย (Berry, 2011) ซึ่ง Rosen, M., & Touyz, L. Z. G. (1991) แสดงความคิดเห็นว่าไม่มีความจริงที่แน่นอนในการหาคำอธิบายจากการตีความเพราะความผลของการตีความจะอิงกับประสบการณ์เดิมของผู้วิจัย หากผู้วิจัยมีประสบการณ์ในเรื่องที่ศึกษามา ผลที่ได้ย่อมมากตาม ในขณะที่เดียวกันคุณค่าของการศึกษาอยู่ที่ว่ามีคำอธิบายที่สมเหตุสมผลจากการตีความสำหรับข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้หรือไม่ ยิ่งส่งผลให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ของการศึกษานั้นคือการให้ความหมาย การตีความ การนำเสนอวัฒนธรรมที่อยู่ภายใต้การศึกษา รวมทั้งความอดทนในการพยายามเข้าถึงข้อมูลของผู้วิจัย ซึ่งต้องใช้มากกว่าหนึ่งวิธีหรือหนึ่งกระบวนการจึงจะได้คำตอบ (Reeves, Kuper และ Hodges, 2008)

วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณา มีความยืดหยุ่นอย่างมาก (Naidoo, L, 2012) ซึ่งจะช่วยให้อาจปรับเปลี่ยนเมื่อการวิจัยดำเนินไประยะหนึ่งแต่ไม่ได้รับผลจากการศึกษารวมทั้งกระบวนการเกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลผ่านบันทึกภาคสนาม เอกสารหลักฐาน หมายรวมถึงการบันทึกภาพ และหรือเสียงต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบใส่รหัสและการอ้างอิงอย่างเป็นระบบ ผ่านการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ ทั้งรายบุคคลและสนทนากลุ่ม รวมทั้งการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการภายใต้กรอบแนวคิดของชาติพันธุ์วิทยาซึ่งครอบคลุมความหมาย พฤติกรรมในทุกสถานการณ์ และที่สำคัญคือการเชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ จึงจะทำให้เข้าใจ รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อเข้าใจผู้อื่นหรือชุมชนที่ศึกษา มุมมองมากมายที่มีอยู่ในสถานการณ์ ความจำเป็น

ในการทำความเข้าใจพฤติกรรม และความเชื่อในบริบทของวัฒนธรรมองค์กรและความจำเป็นในการศึกษากลุ่มหรือวัฒนธรรม "ตามที่เป็นอยู่" – "as it is" (MacKenzie, 1994)

หากจะทำความเข้าใจการศึกษาชาติพันธุ์วรรณาอย่างกระชับนั้น อาจสามารถสรุปได้ว่าเป็นการศึกษาวัฒนธรรม พฤติกรรม หรือปรากฏการณ์บางอย่าง โดยเป็นการเข้าไปศึกษา "ตามที่เป็นอยู่จริง" กระบวนการทางชาติพันธุ์วรรณานั้นสะท้อนให้เห็นว่าเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาความหมายหรืออธิบายปรากฏการณ์บางอย่างโดยไม่รบกวนพื้นที่หรือกลุ่มในการศึกษา หากยกตัวอย่างการศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณาให้เห็นเด่นชัด กรณีศึกษาหนึ่งที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปคือการศึกษาเรื่อง "เปิดพรมแดน : โลกของคนไร้บ้าน" วิทยานิพนธ์สาขามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของอาจารย์บุญเลิศ วิเศษปรีชา ซึ่งอาจารย์บุญเลิศฝังตัวในกลุ่มผู้ไร้บ้านเพื่อทำการศึกษา โดยการแฝงตัวเป็นผู้ไร้บ้าน ตามคำจำกัดความของอาจารย์บุญเลิศที่ว่า "ถ้าคุณอยากจะเข้าใจคนอื่น ก็ลองไปเป็นคนอื่นดู นี่คือวิธีการที่ง่ายที่สุด" (The Cloud, 2561)

จะเห็นได้ว่าจากตัวอย่างการศึกษาที่ผู้เขียนยกมานั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับตนเองให้เข้ากับกรณีหรือสถานการณ์ที่จะศึกษา โดยไม่ให้เกิดกระทบกับสภาพแวดล้อมตามที่มีอยู่จริง ซึ่งวิธีการไม่รบกวนกลุ่มศึกษานั้นเป็นวิธีการที่สำคัญในการเข้าไปยังสนามการวิจัยโดยผู้เขียนจะอธิบายในหัวข้อต่อไป หากมองต่อไปยังการศึกษาด้วยวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล ซึ่งปรับตัวต่อมาจากการศึกษาแบบดั้งเดิมนั้นมีความละม้ายคล้ายคลึงกันอยู่มาก เพียงแค่ผู้วิจัยฝังตัวในสนามวิจัยที่แตกต่างกัน ซึ่งวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาออนไลน์ เป็นแหล่งข้อมูลที่ครบถ้วนสำหรับนักวิจัยเชิงคุณภาพและเป็นจุดเริ่มต้นที่มีประโยชน์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพที่ต้องการศึกษาผ่านพื้นที่เสมือน (Kozinets, 2010)

วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล หมายถึง

ชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล (Netnography) เป็นแนวทางที่ถูกพัฒนามาจากวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาชุดดิจิทัล โดยที่ชาติพันธุ์วิทยามีรากฐานมาจากการศึกษามานุษยวิทยาเป็นการศึกษาปัจจัยที่น่าสนใจในชีวิตจริงของคนตามที่เป็นอยู่ ซึ่งมีตัวตนอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการทำทำความเข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ ในชีวิต "วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล" ได้ทำให้ความเข้าใจของสังคมที่

เกี่ยวกับแนวทางการใช้ชีวิตของกลุ่มคนในโลกดิจิทัลมากยิ่งขึ้น การใช้อินเทอร์เน็ตและการใช้ภาษา พฤติกรรมรวมทั้งวิธีการทางศาสตร์อื่น ๆ ในการทำเช่นนั้นถือเป็นประสบการณ์ที่ตั้งอยู่และนำไปสู่การปฏิบัติเฉพาะพื้นที่และการตีความหมายเฉพาะท้องถิ่นเท่านั้น รวมทั้งวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลมีวิธีการศึกษาอย่างแม่นยำโดยคำนึงถึงความเข้าใจ การปฏิบัติที่ตั้งอยู่และอาศัยอยู่ในความเป็นจริงในพื้นที่นั้น ๆ รวมทั้งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย และด้วยเหตุนี้ผลงานภาคสนามของวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การวิจัยด้วยประสบการณ์ที่รวบรวมเป็นศาสตร์รวมทั้งเป็นวิธีการค้นพบและการเรียนรู้สำหรับพื้นที่นั้น ๆ (Dong, J., & Blommaert, J., 2009)

“Netnography is an established approach to qualitative research, whose name draws together the terms “Internet” and “ethnography”” (Kozinets, 2010)

ศาสตราจารย์ โรเบิร์ต โคซินเนตส์ (Professor Robert V. Kozinets) อธิบายว่า “ชุมชนออนไลน์ก่อตัวขึ้นหรือแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และธรรมเนียมปฏิบัติที่ทำตาม ซึ่งแนะ และชี้แนะพฤติกรรมของสังคมหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง” (Kozinets, 2010; 12) จากคำอธิบายข้างต้นสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า ชุมชนออนไลน์มีความคล้ายกันกับชุมชนในพื้นที่จริง เพราะมันสอดแทรกความเชื่อ ทศนคติ และธรรมเนียมปฏิบัติอยู่เช่นกัน เมื่อผู้คนใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้นเรื่อย ๆ จำนวนที่เพิ่มขึ้นของผู้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อกลางในการสื่อสาร ซึ่งช่วยและส่งเสริมในการสร้างชุมชนมากขึ้นเช่นกัน

สามารถสรุปในช่วงแรกได้ว่า วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล หมายถึง วิธีการวิจัยในพื้นที่ออนไลน์ซึ่งถูกปรับให้เข้ากับการศึกษาของชุมชนและวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นสื่อกลางที่โดดเด่นในแนวทางของชาติพันธุ์วรรณาเหล่านี้คือ ชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลในฐานะที่เป็นการปรับเปลี่ยนของมนุษยชาติ รวมทั้งปรับคำเรียกจากเดิมเป็นชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล ซึ่งกำหนดขอบเขตการศึกษาภาคสนามในพื้นที่ออนไลน์

ความจำเพาะของวิธีการและมีกฎในการใช้วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลมีข้อจำกัดและขั้นตอนการเก็บ

รวบรวมข้อมูลและทางเลือกเกี่ยวกับภาคสนามการตัดสินใจเกี่ยวกับประเภทของข้อมูลที่จะรวบรวมและวิเคราะห์ (Marotzki et al., 2014)

เนื่องจากวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลเป็นวิธีการทางการตีความเป็นหลัก โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลที่ถูกนำออกมาจากสนามวิจัยและบ่อยครั้งที่ข้อมูลมักมาจากการสังเกตท่าที ข้อมูลเหล่านี้เกิดขึ้นและถูกจดจำ หรือบันทึกผ่านการสังเกตของนักวิจัย และการมีส่วนร่วมกับผู้คนที่พวกเขาเข้าสังคมออนไลน์ในสภาพแวดล้อมและกิจกรรมปกติ หลายครั้งข้อมูลบางอย่างถูกจับได้โดยไม่ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่จากสนามวิจัย สิ่งนี้จึงเป็นข้อสำคัญที่นักวิจัยต้องไตร่ตรองและคัดเลือกนำมาใช้ (Kozinets, 2010) การวิจัยทางวัฒนธรรมออนไลน์นั้นก้าวล่วงต่อชุมชนน้อยกว่าการศึกษาชาติพันธุ์แบบดั้งเดิม เนื่องจากนักวิจัยออนไลน์สามารถรวบรวมข้อมูลจำนวนมากได้โดยไม่ต้องแสดงตนต่อสมาชิกในพื้นที่นั้น ๆ (Beaulieu, 2004; Kozinets, 2010)

ภายในพื้นที่ชุมชนออนไลน์มีข้อได้เปรียบหลายประการที่ไม่ค่อยพบในพื้นที่ดั้งเดิม ประการแรกคือนักวิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลจำนวนมากได้โดยง่าย และสามารถจัดเก็บผ่านเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์และเครื่องมือค้นหา แหล่งข้อมูลเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมและโครงสร้างทางวัฒนธรรมอย่างที่ไม่มีใครมีมาก่อน เพื่อให้ให้นักวิจัยสามารถเลือกสถานที่ทำงานของพวกเขาได้ดียิ่งขึ้นและวางแผนโครงการของนักวิจัยได้ง่ายขึ้นอย่างมาก (Kozinets, 2010)

ต่อมาผู้วิจัยสามารถใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Roulston, 2014) สามารถก้าวข้ามข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์และเวลาโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารแบบอะซิงโครนัส กล่าวคือสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น อีเมลเพื่อทำการสัมภาษณ์หรือสามารถวิดีโอคอลล์หากจำเป็นต้องบันทึกทั้งภาพและเสียง สุดท้ายวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลสามารถใช้ประโยชน์จากความสามารถในการเชื่อมต่อของอินเทอร์เน็ตและความสามารถในการค้นหาและจัดระเบียบขอการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ผ่านโปรแกรมค้นหา คือ โปรแกรมที่ออกแบบมาเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ ค้นหาข้อมูล ซึ่งโปรแกรมที่ใช้สำหรับค้นหาข้อมูลบนเว็บไซต์ร่วมสมัยเพื่อ (Marotzki et al., 2014) สามารถทำให้เห็นข้อมูลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การศึกษาเรื่องใดก็ตามที่นักวิจัยสนใจ สามารถค้นหาเพิ่มเติมได้จากระบบค้นหาออนไลน์ เช่น Search

ลักษณะเฉพาะของวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณา ดิจิทัล

จากหัวข้อข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้อ่านคงมีความเห็นว่าวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาแบบเดิมและวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลมีความคล้ายคลึงกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วมีความแตกต่างกันในรายละเอียดอยู่ 4 ประการด้วยกันตามการศึกษาของ โคซิเนตส์ ผ่านการศึกษาเรื่อง Netnographic Analysis: Understanding Culture through Social Media Data (Kozinets, 2010) ซึ่งผู้เขียนจะอธิบายในลำดับต่อไป

ลักษณะเฉพาะที่แสดงให้เห็นความแตกต่างของวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลจากข้อมูลทางวัฒนธรรมแบบตัวต่อตัวแบบเดิมนั้น ประกอบด้วย

- (1) การเข้าถึงพื้นที่ภาคสนามที่หลากหลายเพิ่มขึ้น
- (2) มีความหลากหลายในการสื่อสาร
- (3) การเชื่อมต่อสื่อสารข้ามหลายรูปแบบ / สาขา
- (4) การเก็บถาวรอัตโนมัติ

ประการแรกข้อมูลออนไลน์ให้การเข้าถึงสนามการวิจัยได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก เพราะเนื่องจากในอดีตการลงสนามวิจัยแต่ละครั้งต้องใช้ทรัพยากรอย่างมาก หากนักวิจัยไม่เชี่ยวชาญก็อาจเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ได้ แต่การเกิดขึ้นของชุมชนและวัฒนธรรมในพื้นที่เสมือนหรือดิจิทัล ทำให้ผู้เข้าร่วมมีสภาพแวดล้อมแบบไร้พรมแดนอย่างแท้จริง เพราะสมาชิกที่กระจายตัวทางภูมิศาสตร์สามารถพบปะ และสื่อสารกันได้ทุกที่ และทุกเวลา โดยปราศจากข้อจำกัดต่าง ๆ เนื่องจากทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ด้วยการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจึงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่าตำแหน่งของ "นักชาติพันธุ์วิทยาในฐานะเป็นแค่พยานหรือผู้สังเกตการณ์" อาจเป็นเรื่องยากที่จะสนับสนุนให้ใช้งานการวิจัยทางสังคม (Beaulieu, 2004) อย่างไรก็ตามบนพื้นที่เสมือนและที่อื่น ๆ ความแตกต่างระหว่างผู้สังเกตการณ์ทางสังคมและนักสังคมศาสตร์นั้นชัดเจน

ซึ่งโคซิเนตส์ (Kozinets, 2010; 113) กล่าวถึงความแตกต่างและคล้ายคลึงกันระหว่างนักหนังสือพิมพ์และนักชาติพันธุ์วิทยา เพราะนักวิจัยจะยึดมั่นในหลักการของวิธีวิทยาที่ถูกต้องตามกฎหมายและเคร่งครัด ในการพัฒนาคำตอบและทฤษฎีการวิจัย รวมทั้งนึกถึงหลักเกณฑ์ของ

การวิจัยในมนุษย์ ซึ่งจะเปิดเผยข้อมูลได้เท่าที่ผู้ให้ข้อมูลอนุญาตเท่านั้น ในส่วนของข้อมูลเชิงลึก และการตีความนั้นมิได้โครงสร้างและรวมเอาไว้ในองค์ความรู้ที่ได้รับการยอมรับและเคารพในความรู้ด้านประมวลผล

ประการที่สองวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลมีความหลากหลายในการสื่อสาร หมายถึง มีหลากหลายวิธีที่นักวิจัยและสมาชิกในชุมชน หรือสนามการวิจัยมีความสัมพันธ์ในหลาย ๆ ช่องทางทางการสื่อสารรวมถึงการโต้ตอบแบบตัวต่อตัวได้ทันทีหากเกิดประเด็นต่าง ๆ เกิดขึ้น เมื่อมีการประชุมและการสนทนาแบบตัวต่อตัวเสริมด้วยตัวอักษร ซึ่งนักวิจัยสามารถพิจารณาช่องทางสื่อสารต่าง ๆ ได้ เช่น หากผู้วิจัยต้องการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มชายรักชายที่ใช้ทวิตเตอร์ (Twitter) ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน (เบญจรงค์ ธิระผลิกะ, 2560, 2562) เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้นปฏิสัมพันธ์ออนไลน์นั้นมีความซับซ้อนอย่างมาก เนื่องจากมีความเป็นนิรนามสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งแบบส่วนตัวและแบบสาธารณะทั้งแบบอะซิงโครนัสและแบบซิงโครนัสในช่วงเวลาที่ต่างกัน และกับผู้มีส่วนร่วมจำนวนมาก (Ruhleder, 2000) รวมทั้งการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ข้อความ, ภาพ, เสียงเช่นกรณีการศึกษาเรื่อง Self - presentation and Impression Formation through Photographs in an LGBT Online Dating Community (Shum, K. F, 2014) หรือการศึกษาเรื่อง Cyberspace, power structures, and gay sexual health: the sexuality of Thai men who have sex with men (MSM) in the Camfrog on-line web-cam chat rooms. ของ Samakkeekarom, R., & Boonmongkon, P. (2011)

นอกจากนี้ยังมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นในรูปแบบของการสื่อสารที่ตอนนั้นมักจะเชื่อมโยงหนึ่งไปยังอีก การสนทนาเกิดขึ้นในหลายช่องทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกชุมชนหลายคน และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีล่าสุดทำให้สามารถโพสต์และแบ่งปันเนื้อหาบนพื้นที่ที่หลากหลาย ในหลายรายการอาจถูกโพสต์ข้ามเครือข่ายสังคมออนไลน์และบล็อกต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เข้าร่วมกันบนเครือข่ายสังคมส่วนบุคคล สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างงานด้านสังคมและการศึกษาวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลก่อนหน้า (Correll, 1995)

เพื่อให้นักวิจัยผู้ใช้วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลเข้าใจสถานการณ์ทางสังคมที่ตนเองประสงค์จะศึกษา การศึกษาเพียงแค่ข้อความใดข้อความหนึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการ

ตีความ หากนักวิจัยต้องการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ นั้น สามารถดาวน์โหลดโพสต์ต่าง ๆ รวมทั้งภาพ เสียงต่าง ๆ มาเก็บไว้ศึกษาได้ เพราะการศึกษาในพื้นที่เสมือนนั้นไม่สามารถสรุปได้จากข้อมูลเพียงครั้งเดียวได้ เพราะการเข้าใจปรากฏการณ์ในพื้นที่เสมือน รวมทั้งการทำความเข้าใจทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของปรากฏการณ์ของพื้นที่เสมือนนั้น ต้องได้รับการเชื่อมโยงการสื่อสารหลายรูปแบบเพื่อศึกษาการชอนทับภายในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อทำการตีความหรือสรุปประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เพราะหากนักวิจัยไม่ทำการเชื่อมโยงจะทำให้เห็นนักวิจัยสามารถเข้าใจผิดในผลการศึกษาคั้งนั้น ๆ ได้

ประการสุดท้ายคือมีการบันทึก เรียงลำดับและการจัดเก็บถาวรบนอินเทอร์เน็ตซึ่งคล้ายกับการเข้าถึงการบันทึก โดยปัจจุบันจะสามารถสังเกตได้ว่าการเก็บข้อมูลนั้นสามารถจับเก็บได้ทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลทางการศึกษา (Kozinets, 2010) เช่น หากว่านักวิจัยประสงค์จะศึกษาวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งโดยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลบันทึกการศึกษา ก็สามารถเรียกดูเข้าได้ทุกที่ทุกเวลา รวมทั้งข้อมูลการสนทนานั้นสามารถโอนถ่ายไปยังพื้นที่จัดเก็บต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีความปลอดภัยจากการถูกโจรกรรมข้อมูลได้อีกผ่านการตั้งรหัสผ่านแสดงตัวตนต่าง ๆ

จึงสามารถสรุปได้ว่าวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล (Netnography) หมายถึง วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ประยุกต์วิธีการวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณาเดิม (Ethnography) เพื่อทำความเข้าใจวัฒนธรรมและชุมชนที่เกิดขึ้นผ่านการติดต่อสื่อสารด้วยคอมพิวเตอร์...” (Kozinets, 2002; 2007) ยิ่งไปกว่านั้น เดลล์ ไฮเมส (Hymes, D, 2003) กล่าวว่าชาติพันธุ์วรรณาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันสิ่งที่เราต้องการหาในชาติพันธุ์วิทยาคือความรู้ที่คนอื่นมีอยู่แล้ว ความสามารถของเราในการเรียนรู้ทางชาติพันธุ์เป็นส่วนเสริมของสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องทำนั่นคือเรียนรู้ความหมาย บรรทัดฐาน และรูปแบบวิถีชีวิตงานชาติพันธุ์วิทยาดิจิทัลนั้นถือว่าการรวบรวมและลดขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การสำรวจภาคสนามด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ในหลาย ๆ วิธีการ ในขณะที่ บลอมมาร์ท และดอง ชีให้เห็นว่างานชาติพันธุ์วิทยาไม่ได้เป็นวิธีการที่ซับซ้อนมากเท่านั้น (Dong, J., & Blommaert, J, 2009) เพราะมีรากฐานมาจากมานุษยวิทยาและรากฐานทางมานุษยวิทยาเหล่านี้ให้ทิศทางที่เฉพาะเจาะจงแก่การศึกษาที่วางตัวอยู่ในสังคมอย่างลึกซึ้งในชีวิตทางสังคมและมีการ

พรรณนาที่เฉพาะเจาะจง รวมทั้งการแปลข้อมูลจากรูปแบบในพื้นที่ดิจิทัลได้ถูกนำเสนอแก่นักวิชาการด้านภาษาและการสื่อสาร รวมถึงนักชาติพันธุ์วิทยา เป็นโอกาสในการเก็บรวบรวม จัดเก็บ และจัดเรียงข้อมูลได้อย่างง่ายดาย เช่น การหาเนื้อหาในฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การบันทึกการปฏิสัมพันธ์ เช่น ตัวอักษร, คำพูด, ข้อความ, กระตุ้, จดหมายเหตุ เป็นต้น (Androutsopoulos, 2008; Herring, 2004)

งานชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลในขอบเขตของมานุษยวิทยาสามารถสืบค้นถึงจากแหล่งที่เกิดของปรากฏการณ์จากศูนย์กลางที่สร้างและออกแบบความจริงเสมือน (Virtual Reality) เนื่องจากพื้นที่อินเทอร์เน็ตสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เครื่องมือสื่อสาร เข้ากับผู้ใช้มากกว่าสิบล้านคนทั่วโลก ภายใต้เครือข่ายนี้ ประชาชนมีรูปแบบหรือเครือข่ายที่เฉพาะเจาะจงในความสนใจของตนเอง พร้อมกับรหัสที่เป็นตัวนำเข้าไปเชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและภาษาเฉพาะที่สามารถอ่านและเข้าใจได้ และนี่คือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (online social networks) และส่งผลให้เกิดชุมชนเสมือน (virtual community) ซึ่งสามารถสร้างพื้นที่ภาคสนามมากมายสำหรับการศึกษาทางชาติพันธุ์วรรณาของมานุษยวิทยาไซเบอร์ ทำให้นักชาติพันธุ์วิทยาสามารถศึกษาความสัมพันธ์ที่หลากหลายของพื้นที่ ทั้งภาษา โครงสร้างทางสังคม และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างของการศึกษาชาติพันธุ์วรรณาเดิมกับชาติพันธุ์วรรณาในไซเบอร์ คือ การปฏิสัมพันธ์ของผู้คนที่มีความเป็นนิรนาม การสื่อสารที่วางอยู่บนฐานของการแลกเปลี่ยนตัวอักษร รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยและผู้ร่วมในการวิจัยทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์ (Bengtsson, 2014; Hine, 2000; Murthy, 2008) การวิจัยส่วนใหญ่เพื่อพรรณนาลักษณะประจำในเรื่องการเปิดเผยตัวตนที่มีวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยองค์ประกอบหลายประการ ดังที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้นนั้น โดยการวิจัยทางชาติพันธุ์เกี่ยวกับการปฏิบัติและการสื่อสารออนไลน์และการปฏิบัติแบบออฟไลน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบดิจิทัลได้กลายเป็นที่นิยมมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมาซึ่งมีอิทธิพลต่อการมีอยู่ของอินเทอร์เน็ตมากขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้คน งานวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลนั้นมีการศึกษาและพัฒนาในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งปรากฏอยู่ในสาขาต่าง ๆ และรวมทั้งชื่อต่าง ๆ ที่นักทฤษฎีใช้ดังต่อไปนี้ เช่น “Virtual ethnography” (Hine, 2000), “Cyberethnography” (Robinson & Schulz, 2000), “Ethnography on the

internet” (Beaulieu, 2004), “Digital ethnography” (Murthy, 2008), “Discourse-centred online ethnography” (Androutsopoulos, 2008), “Ethnographic research on the internet” (Garcia, A. C., Standlee, A. I., Bechkoff, J., & Cui, Y, 2009), “Internet-related ethnography” (Postill and Pink, 2012) และ “Netnography” (Kozinets, Dolbec, & Earley, 2014) ซึ่งในงานเขียนชิ้นนี้ใช้ชื่อและสมมติฐานแนวคิดตามศาสตราจารย์โรเบิร์ต โคซีเนตส์

ในการศึกษาด้วยวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัลนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องวางตัวตนให้เป็นกลุ่มคนหรือสมาชิกในชุมชนนั้น ซึ่งในหลายครั้งด้วยลักษณะเฉพาะของชุมชนเสมือนมีทั้งความเป็นนิรนาม (anonymous) และการไม่ปรากฏตัวในเชิงกายภาพ (disembodied) จึงทำให้นักวิจัยมีโอกาที่จะเข้าสู่สนามที่ศึกษาได้โดยไม่ต้องเปิดเผยตัวเองในระยะแรกๆ มาทำการศึกษา (Ebo, 1998) โดยนักวิจัยเริ่มเข้าไปฝังตัวในพื้นที่การศึกษาผ่านการสังเกตที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการ กึ่งทางการ และไม่เป็นทางการ อีกทั้งการไม่เปิดเผยตนเองในฐานะนักวิจัยช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อเฝ้าดูความเคลื่อนไหวและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอยู่ระยะหนึ่งโดยไม่ได้เปิดเผยตนเองในฐานะนักวิจัย จนกระทั่งมองเห็นแบบแผนหรือรูปแบบการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก ประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือประเด็นการลงพื้นที่ของนักวิจัย เพราะหากนักวิจัยไปกระทบต่อความเป็นอยู่ตามที่เป็นจริง อาจส่งผลต่อผลการวิจัยได้ เนื่องจากสิ่งที่ได้ออกมานั้นอาจเกิดจากความไม่เป็นจริงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้น ดังนั้นส่วนต่อไปผู้เขียนจะกล่าวถึงการลงพื้นที่ในฐานะนักวิจัย

การเข้าสนามวิจัยในฐานะนักวิจัยผู้ไม่รบกวนสภาพแวดล้อม

การเข้าสู่สนามการวิจัยของนักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณานั้นไม่มีแบบแผนตายตัวนัก ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยจะเลือกวิธีการเข้าสู่สนามการวิจัยที่เหมาะสมที่สุด (วิลาลินี พนานครทรัพย์, 2560) ประเด็นนี้เองผู้วิจัยจะใช้ระเบียบวิธีแบบการไม่รบกวนผู้ร่วมในการวิจัย (Unobtrusive methods) ซึ่งถูกเสนอขึ้นโดย เรย์มอนด์ เอ็ม. ลี (Raymon M. Lee, 2000) ใน Unobtrusive Methods in Social Research เป็นวิธีที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการอ่านข้อมูลที่มีอยู่เพื่อตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ ในการศึกษาของเคลเลเฮียร์ (Kellehear, 1993) กล่าวว่า นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยา

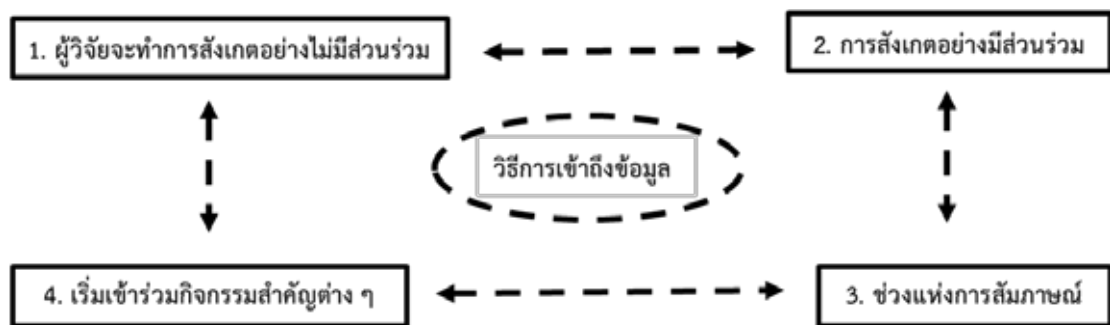
เชิงอนุমানนิยม ได้ใช้แนวทางการวิจัยเพื่อที่จะไม่เป็นการรบกวนผู้ร่วมในการวิจัยนั้น ซึ่งทำให้เหมาะสำหรับหัวข้อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศขั้นสูงและการสื่อสารแบบดิจิทัลที่แพร่หลาย (Bryman, A., 2004) รวมทั้งในฐานะนักวิจัยต้องให้ความสำคัญที่สุดเพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามคือการปฏิบัติที่สำคัญที่สุด (O’Reilly, 2012; Sirisawat Apichayakul, O., 2014)

เช่นเดียวกับการศึกษาในทุก ๆ ครั้งผู้วิจัยมักพัฒนาระเบียบวิธีแบบไม่รบกวนผู้ร่วมในการวิจัยมาใช้ โดยอิงแนวคิดเคลเลเฮียร์ (Kellehear, 1993) ที่ให้เหตุผลว่าหนึ่งในจุดแข็งที่ใหญ่ที่สุดของการวิจัยที่ไม่เป็นการรบกวนผู้ร่วมในการวิจัย คือ การเข้าถึงพฤติกรรมจริงมากกว่าการแค่ศึกษาเชิงเอกสารหรือสิ่งที่ผู้ร่วมในการวิจัยสร้างขึ้น รวมทั้งสามารถเก็บข้อมูลซ้ำได้และง่ายขึ้นที่สำคัญคือการทำให้นักวิจัยไม่ขัดจังหวะเวลาของผู้ร่วมในการวิจัย เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่แม่นยำขึ้นอีก เพราะหากนักวิจัยใช้วิธีการอื่นจะส่งผลเสียต่อการพบเห็นมุมมองในสนามวิจัยอีกด้วย (Lee, 2000) ยิ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่อ่อนไหวทางสังคม เช่น เรื่องเพศ หรือเรื่องทางสังคมเชิงโครงสร้าง เป็นต้น ในทางกลับกันระเบียบวิธีการที่ไม่เป็นการรบกวนนั้นเพื่อรักษาระยะห่างจากสิ่งที่จะศึกษาอย่างเพียงพอและนักวิจัยก็ยังคงความเที่ยงธรรมไว้ วิธีการที่ไม่สร้างความรำคาญ จึงพิสูจน์ให้เห็นว่าเหมาะสมสำหรับการใช้งานเมื่อหัวข้อการวิจัยมีลักษณะละเอียดอ่อนหรือเป็นวิธีที่ใกล้เคียงกับผู้วิจัย (Kellehear, 1993) อีกทั้งการที่ผู้วิจัยเปิดเผยตัวตนตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้าสนามการวิจัย แม้จะถูกต้องตามจริยธรรมทางการวิจัยแต่ก็เกิดผลเสียต่อการวิจัยได้เช่นกัน เนื่องจากการเปิดเผยตัว การแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งหมดตั้งแต่เริ่มเข้าพื้นที่นั้นจะส่งผลต่อความเชื่อใจของสมาชิกในกลุ่มหรือพื้นที่ ๆ ต้องการศึกษาอาจส่งผลร้ายต่อการให้ข้อมูลและการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริง (Gatson and Zweerink, 2004)

ดังนั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้วิธีการแบบผสมผสานนั้นหมายถึง การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นต้น เนื่องจากบางครั้งความเป็นนิรนามของสมาชิกในชุมชนออนไลน์อาจทำให้สมาชิกยินดีที่จะเปิดเผยข้อมูลกับกลุ่มคนแปลกหน้า รวมทั้งนักวิจัยได้มากกว่า โดยทั่วไปการสื่อสารในพื้นที่ออนไลน์ แม้จะทำให้ผู้คนรู้สึกได้ถึงทั้งความเป็นคนแปลกหน้า (strangers) ที่ไม่เคยพบเจอในชีวิตประจำวัน

แต่ในเวลาเดียวกัน การติดต่อสื่อสารหรือการพูดคุยอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ออนไลน์ก็สามารถที่จะสร้างความรู้สึกของความเป็นคนคุ้นเคย (acquaintances) ให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งบางครั้งทำให้เขาสามารถที่จะเปิดเผยข้อมูลบางอย่างที่ไม่กล้าเปิดเผยในชีวิตประจำวันกับผู้คนที่รู้จักในโลกออฟไลน์ (Zhao, 2005) รวมทั้งการใช้กระบวนการแสวงหาผู้ร่วมในการวิจัย (key informant) แบบการแนะนำต่อ (Snowball sampling) ซึ่งประเด็นนี้นั้นได้รับการแนะนำให้ใช้เมื่อหาผู้ร่วมในการวิจัยได้ยาก ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้กลวิธีนี้เช่นกัน ซึ่ง ศาสตราจารย์ที่ลาแซนเดอร์ส (Sanders, 2005) กล่าวต่ออีกว่าอาจได้ผลดีกว่าในการวิจัยในบริบทชุมชนออนไลน์ที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แนะนำผู้วิจัยและผู้ถูกวิจัยมองเห็นได้ในเชิงกายภาพอย่างชัดเจน แต่เมื่อกลวิธีแบบการบอกต่อถูกนำมาใช้ในบริบทหรือชุมชนออนไลน์พบว่ามีความซับซ้อนและมีความซับซ้อนมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเด็นของการศึกษามีความละเอียดอ่อน กลุ่มตัวอย่างในชุมชนออนไลน์อาจไม่ได้ต้องการเปิดเผยตนเองที่สามารถเชื่อมโยงไปยังตัวตนในบริบทออฟไลน์ได้ การถูกแนะนำโดยคนอื่นอาจเป็นการล่วงเข้าไปยังพื้นที่ที่กลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการเปิดเผยได้ง่ายกว่ามาก (วิลาลินี พนานครทรัพย์, 2560)

ซึ่งการเปิดเผยตัวของผู้วิจัยนั้นจำเป็นต้องมีขั้นตอนและกระบวนการเพื่อไม่ให้เกิดการเกี่ยวข้องกับความเชื่อ

พัฒนาโดยผู้เขียน จากภาพสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า การลงพื้นที่ในฐานะผู้วิจัยนั้นไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเป็นขั้นตอน ที่ 1 2 3 4 อาจมีบางขั้นตอนเกิดขึ้นได้ก่อนซึ่งสามารถปรับได้ตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยแต่ละคนต้องเจอในสนามวิจัยนั้น ๆ

ยิ่งไปกว่านั้นในการวิจัยบางพื้นที่อาจมีกลวิธีต่าง ๆ ในการเข้าพื้นที่ ๆ แตกต่างกันจากที่ผู้เขียนยกมาอธิบาย แต่สิ่งสำคัญของงานวิจัยชาติพันธุ์วิทยานั้นคือ "การศึกษา

ใจหรือกลุ่มผู้ศึกษา ผู้เขียนจึงเสนอช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่การวิจัยภาคสนามเป็น 4 ระยะ แต่ระยะนั้นผู้วิจัยใดลงพื้นที่ที่อาจเลือกการใช้ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งให้ตรงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องเลือกใช้เป็นลำดับขั้นตอน (Sirisawat Apichayakul, O., 2014) ดังต่อไปนี้

ระยะแรกผู้วิจัยจะทำการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม (Observing silently) เพื่อไม่ให้กลุ่มผู้ร่วมในการวิจัยเกิดความกังวลและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในครั้งแรกที่ผู้วิจัยเข้าพื้นที่

ระยะที่สองคือการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participating naturally) ในระยะนี้ผู้วิจัยจะเริ่มมีกิจกรรมร่วมต่าง ๆ กับกลุ่มผู้ร่วมในการวิจัย เช่น การสร้างปฏิสัมพันธ์ การเริ่มต้นสร้างบทสนทนาในพื้นที่เสมือนเพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมในการวิจัยมั่นใจและเชื่อใจมากขึ้น

ระยะที่สามช่วงแห่งการสัมภาษณ์ (Interviewing) ในช่วงนี้หลังจากผู้วิจัยสร้างและสารสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมในการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะเริ่มสัมภาษณ์โดยครั้งแรก ๆ ผู้วิจัยจะเริ่มสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและพัฒนามาเป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการในระยะต่อไป และ

ระยะที่สี่เป็นระยะเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ เพื่อการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในฐานะของคนใน (attending special event)

ตามที่เป็นอยู่" (Kozinets, 2010; MacKenzie, 1994; บุญเลิศ วิเศษปรีชา, 2546)

ประเด็นนี้ผู้วิจัยจำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างมากเนื่องจากการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ต่อกลุ่มที่จะทำการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มเฉพาะต่าง ๆ เช่น กรณีของการศึกษากลุ่มคนที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนัดพบเพื่อมีเพศสัมพันธ์ (เบญจรงค์ ธิระผลิกะ, 2560, 2562) จึงจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนและแบบแผนในการเข้า

เป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารต่าง ๆ หรือ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ฉะนั้นเอง การที่ผู้วิจัยวางตัวแบบผสมผสานจะทำให้การศึกษามีการนำเสนอตัวตนและการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์เห็นได้ชัดมากยิ่งขึ้น โดยที่ผู้วิจัยจะเน้นข้อมูลจากผู้ร่วมในการวิจัยเป็นผู้ให้ ดังที่ ไฮเนส (Hine, 2000; p. 49) กล่าวว่าจุดสำคัญของนักวิจัยชาติพันธุ์วรรณาไม่ใช่การนำมุมมองของคนนอกมากตัดสินว่าสิ่งที่ผู้ร่วมในการวิจัยพูดเป็นจริงหรือไม่ แต่เป็นความพยายามในการทำความเข้าใจว่า ผู้ร่วมในการวิจัยสร้างความเป็นจริง (authenticity) ชุดนั้นขึ้นมาอย่างไร อีกสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญคือจริยธรรมทางการวิจัยและการรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้เขียนจะกล่าวในส่วนต่อไป

สามารถอ่านกรณีศึกษาเพิ่มเติมได้จากการศึกษาของผู้เขียน 1. เบญจรงค์ ธิระผลิกะ. (2560). ความสัมพันธ์ของชุมชนในทวิตเตอร์ ซึ่งเป็นงานศึกษาความต้องการหรือการใช้ประโยชน์ผ่านทวิตเตอร์ของกลุ่มชายรักชาย และ 2. เบญจรงค์ ธิระผลิกะ. (2562). ภาพลักษณ์เชิงวัตถุของกันเพศชายกามารมณ์ออนไลน์ของกลุ่มชายรักชายในทวิตเตอร์ เป็นงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอตัวตนระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นชายรักชายผู้ใช้ทวิตเตอร์เป็นตัวกลางผ่านการสื่อสารระหว่างกัน เป็นต้น

จริยธรรมในการวิจัยบนพื้นที่เสมือนของวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณาดิจิทัล

อีกทั้งการศึกษาในทุก ๆ ครั้งที่เก็บข้อมูลผู้ร่วมวิจัยจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับรูปแบบจริยธรรมการวิจัย โดยให้ความสำคัญกับการปกป้องสิทธิ และรักษาความปลอดภัยของผู้ร่วมในการวิจัย รวมทั้งรักษาความลับ ความเป็นส่วนตัว และการปิดบังชื่อของผู้ร่วมในการวิจัย การวิจัยต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทางร่างกายและจิตใจของผู้ร่วมในการวิจัย โดยในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยอาศัยหลักการวิจัย ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท (บุปผา ศิริรัตน์, จรรยา เศรษฐบุตร และเบญญา ยอดดำเนิน-แอ็ดติง, 2554)

1. หลักจริยธรรมพื้นฐานในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับ “คน” หรือผู้ร่วมในการวิจัย ฉะนั้นการยึดหลักจริยธรรมพื้นฐานของงานวิจัยมีความจำเป็นอย่างมาก คือ ผู้ร่วมในการวิจัย (research participants) จะต้องได้รับการบอกกล่าว และให้ความยินยอมโดยสมัครใจที่จะให้ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับการวิจัย ประการต่อมาคือ นักวิจัยต้องรักษาความ

ลับ ความเป็นส่วนตัว และการปิดบังชื่อของผู้ร่วมในการวิจัยรวมทั้งการวิจัยต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทางร่างกายและจิตใจของผู้ร่วมในการวิจัย (อัศวิน แสงพิบูล, 2556) และประการสำคัญคือผลของการวิจัยควรให้ผลดีและเป็นประโยชน์ต่อสังคมรวมทั้งเป็นการพัฒนาพื้นที่ขององค์ความรู้ให้แพร่หลาย

2. การปกป้องความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับ (บุปผา ศิริรัตน์, จรรยา เศรษฐบุตร และเบญญา ยอดดำเนิน-แอ็ดติง, 2554; อัศวิน แสงพิบูล, 2556) เนื่องจากการวิจัยขั้นนี้มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนตัวของผู้ร่วมในการวิจัย ดังนั้นการรักษาความลับและปกป้องความเป็นส่วนตัว เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ร่วมในการวิจัย ดังนั้นการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ไปทำการศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยผู้วิจัยจะให้สิทธิและประโยชน์แก่ผู้ร่วมในการวิจัย ซึ่งจะมีการชี้แจงอธิบายวัตถุประสงค์ของงานวิจัย รวมทั้งขั้นตอนต่าง ๆ ในการวิจัย รวมทั้งให้อิสระในการถอดตัวของผู้ร่วมในการวิจัยทุกเมื่อ ซึ่งจะไม่มีการเสียใด ๆ แก่ผู้ร่วมในการวิจัย รวมทั้งการคำนึงถึงการใช้เวลาในการเข้าถึงข้อมูลเฉพาะช่วงเวลาของผู้ร่วมในการวิจัยพร้อมเท่านั้น อีกทั้งการรักษาความลับของผู้ร่วมในการวิจัย โดยการใช้นามแฝงเพื่อปกป้องและรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้ร่วมในการวิจัย และผู้วิจัยจะทำการขออนุญาตผู้ร่วมในการวิจัยก่อนทำการบันทึกเสียง หรือถ่ายภาพ เมื่อทำการศึกษาวิจัยเสร็จสิ้นผู้วิจัยพร้อมทำลายการบันทึกเสียง และจะนำข้อมูลที่ได้จากผู้ร่วมในการวิจัยไปใช้ในการศึกษาวิจัย รวมทั้งการตีพิมพ์เผยแพร่ในการนำเสนอเชิงวิชาการเท่านั้น (Boonwang, S., 2013)

และเมื่อเกิดประเด็นจริยธรรมในการวิจัย ดังนั้นการแสดงผลจากการวิจัยจึงจำเป็นต้องรักษาไว้เป็นความลับ หากส่วนหนึ่งส่วนใดจำเป็นต้องเปิดเผย การแสดงผลจำเป็นต้องรัดกุม ในส่วนการนำเสนอข้อมูลผ่านบทสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ในพื้นที่การศึกษานั้นจำเป็นต้องเป็นระบบ และสามารถตรวจสอบได้ของแหล่งผู้ร่วมในการวิจัย รวมทั้งการไม่เปิดเผยชื่อและการรักษาความลับ ตามหลักจริยธรรมพื้นฐานในการวิจัยในมนุษย์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ของกลุ่มผู้ร่วมในการวิจัยในบริบทชุมชนเสมือน การวิจัยนั้นจะดำเนินการในลักษณะที่ไม่สามารถระบุข้อมูลส่วนตัวได้ ซึ่งหมายความว่าข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถูกร้อยทั้งหมัดได้รับการคุ้มครองโดยไม่เปิดเผยชื่อและการรักษาความลับ (Roberts, L., Smith, L., & Pollock, C., 2004; Sirisawat Apichayakul, O., 2014) โดยที่ผู้วิจัยจะเปลี่ยนแปลงชื่อจริง

และบัญชีรายชื่อของผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ให้เป็นความลับเพื่อปกป้องตัวตนของผู้เข้าร่วมการวิจัย (British Sociological Association., 2002; Sirisawat Apichayakul, O., 2014) โดยการแสดงผลของข้อมูลนั้นผู้วิจัยทำการจัดระบบให้รหัสเพื่อการอ้างอิงหลักฐานได้อย่างมีระบบ โดยการให้รหัสเป็นตัวเลขทั้งหมด 7 หลัก และตัวอักษรนำทั้งหมดจะแสดงที่มาของข้อมูลดังต่อไปนี้

NN หมายถึง ศึกษาและสัมภาษณ์ผ่านกระบวนการชาติพันธุ์วรรณนาออนไลน์ (Netnography)

EP หมายถึง ศึกษาและสัมภาษณ์ผ่านกระบวนการชาติพันธุ์วรรณนาในพื้นที่จริง (Ethnography)

Id หมายถึง การระบุตัวตน (identification)

ตัวเลขสองหลักแรก หมายถึง รหัสบุคคล

ตัวเลขหลักที่ 3 และ 4 หมายถึง หน้าของสมุดบันทึกดิจิทัล

ตัวเลขหลักที่ 5 6 และ 7 หมายถึงเลขบรรทัด

ดังนั้น รหัส NNId0101003 หมายถึง ข้อความดังกล่าวมาจากการศึกษาและสัมภาษณ์ผ่านกระบวนการวิจัยวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณนาดิจิทัลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกของคุณเอซึ่งข้อมูลปรากฏอยู่ในหน้าที่ 1 บรรทัดที่ 3 เป็นต้นรวมทั้งผ่านหลักการต่าง ๆ ต่อไปนี้

หลักความเคารพในบุคคล (Respect for person) โดยการให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนจนผู้ร่วมในการวิจัยเข้าใจเป็นอย่างดีและตัดสินใจอย่างอิสระในการให้ความยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย และให้ความสำคัญ ถ้าการศึกษาเกี่ยวข้องกับประชากรกลุ่มเปราะบาง (vulnerable population) (Apichayakul, 2014; British Sociological Association, 2002; Roberts, Smith, & Pollock, 2004)

หลักการให้ประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ร่วมในการวิจัย (Risk and Benefit) โดยการระบุว่าผู้ร่วมในการวิจัยจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง และความเสี่ยงที่อาจเกิดต่อผู้ร่วมในการวิจัยมีอะไรบ้าง

การรักษาความลับของผู้ร่วมในการวิจัย (Privacy and Confidentiality) โดยในแบบบันทึกข้อมูลจะไม่มีสามารถที่จะระบุถึงผู้ร่วมในการวิจัย โดยจะมีการทำลายข้อมูลหลังการวิจัยเสร็จสิ้น

ข้อท้าทายและบทสรุปของวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณนาดิจิทัล

วิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณนาดิจิทัลสิ่งหนึ่งที่วิธีวิทยาชินิดกำลังถูกท้าทายอย่างหนักนั้นคือวิจัยในมนุษย์ ตามที่

ผู้เขียนได้กล่าวแนะนำการเข้าพื้นที่ของนักวิจัยและหัวข้อวิจัยในมนุษย์ ประเด็นที่สำคัญที่สุดของการศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาแบบนี้คือความเชื่อใจระหว่างผู้ทำวิจัยและผู้วิจัยร่วมหรือผู้ให้ข้อมูล ซึ่งหากมองในทางตรงย่อมเห็นว่าวิจัยในมนุษย์นั้นช่วยในการปกปิดข้อมูลต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลอย่างดี รวมทั้งได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย แต่ในทางกลับกันนั้นการศึกษาทางมานุษยวิทยาและสังคมศาสตร์โดยอิงวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณนานั้นให้เกียรติผู้ร่วมให้ข้อมูลอยู่แล้วเป็นหลักการพื้นฐาน เพราะการศึกษาในรูปแบบนี้ผลที่จะได้รับจากการศึกษานั้นเป็นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์และวัฒนธรรมหรือการศึกษาประวัติบุคคลแบบจำเพาะ (Autoethnography) เพราะในบางครั้งกลุ่มถูกผู้ศึกษามักรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยหากมีเอกสารบางอย่างให้ลงนามหรือการประกาศกฎบางอย่างทำให้ความสัมพันธ์ของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยในฐานะ “เพื่อน” เปลี่ยนไป เพราะอย่างที่คุณเขียนเคยกล่าวไว้ข้างต้น แนวคิดหลักของวิธีวิทยาแบบชาติพันธุ์วรรณนานั้นคือการศึกษาสภาพปกติของปรากฏการณ์หรือ ตามที่เป็นอยู่ – “as it is” (MacKenzie, 1994) หากมีการเข้าไปรบกวนความสัมพันธ์ระหว่าง “เพื่อน” อาจจะทำให้ “ตามที่เป็นอยู่” เปลี่ยนไป ซึ่งจุดนี้เป็นความท้าทายอย่างมากในการศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาแบบนี้

ยิ่งไปกว่านั้นในอนาคตอันใกล้เมื่อเทคโนโลยีได้รับการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ระบบ AI อาจมีผลต่อการศึกษามากขึ้น กล่าวคืออนาคตอาจไม่จำเป็นต้องให้นักวิจัยหรือนักชาติพันธุ์วรรณนาดิจิทัลศึกษาอีกแล้ว เพราะระบบ AI สามารถติดตาม จำแนกลักษณะความชอบ รวมทั้งอาจเป็นตัวกระตุ้นในการสร้างวัฒนธรรมหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ในปัจจุบันหากเข้าไปใช้บริการค้นหาทางออนไลน์ผ่าน google.com แล้ว ข้อมูลการค้นหาจะถูกจัดสรรมาให้เราพร้อมเป็นสมาชิกในช่องทางต่าง ๆ เช่น Facebook Instagram หรือสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ที่เชื่อมต่อไปเป็นโครงข่ายเดียวกัน จึงอาจส่งผลกระทบต่อและเป็นข้อท้าทายใหม่ ๆ ที่นักชาติพันธุ์วรรณนาผู้รังสรรค์ชาติพันธุ์นิพนธ์ทุกท่านต้องปรับตัวหรือเปลี่ยนกระบวนการต่าง ๆ ในการศึกษาในอนาคต

สุดท้ายนี้แม้จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษา เปลี่ยนชื่อเรียกของวิธีวิทยาทางการศึกษาที่ใช้ไป แต่สิ่งหนึ่งที่ระเบียบวิธีการศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณนาทั้งสองแบบคือทั้งแบบดั้งเดิมและแบบดิจิทัลมีเหมือนกันคือการศึกษาพื้นที่วัฒนธรรมอย่างไร้เข้าไปรบกวนธรรมชาติของปรากฏการณ์

หรือวัฒนธรรมนั้นผ่านวิธีเน้นวิธีการมีส่วนร่วมซึ่งผู้วิจัยสามารถมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในฐานะสมาชิกของชุมชนออนไลน์นั้น โดยหลักนี้ยังคงใกล้เคียงกับมาตรฐานชาติพันธุ์วรรณาดั้งเดิมของการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นเวลานาน การดำดิ่งและการถอนตัวในสนามวิจัย และการแฝงตัว โดยทั้งหมดนั้นก็กระทำขึ้นเพื่อพยายามทำความเข้าใจสิ่งที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมหรือชุมชนนั้น เพราะสิ่งหนึ่งที่สำคัญและไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปคือหัวใจของนักวิจัยและการยึดถือข้อกำหนดต่าง ๆ เพราะแม้ปัจจุบันการรวมกลุ่ม

ก่อนเพื่อสร้างวัฒนธรรมและชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไปตามโลกาภิวัตน์ จากพื้นที่จริงมีการขยายมายังพื้นที่ออนไลน์ ส่งผลให้มนุษย์สร้างวัฒนธรรมและชุมชนในพื้นที่ออนไลน์ขึ้น จึงส่งผลให้มีการขยายแนวคิดดั้งเดิมของการศึกษาภาคสนามและชาติพันธุ์วิทยา รวมถึงการวิเคราะห์และการเป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ ตั้งแต่การสังเกตการปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าแบบตัวต่อตัวกับการโต้ตอบทางเทคโนโลยีในออนไลน์ เครือข่ายและชุมชนและวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- บุญเลิศ วิเศษปรีชา. (2546). **เปิดพรหมแดน : โลกของคนไร้บ้าน**. วิทยานิพนธ์สาขามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุปผา ศิริวิศมี, จรรยา เศรษฐสุนทร และเบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติงก์. (2544). **จริยธรรมสำหรับการศึกษาวิจัยในคน=Ethical issues in research involving human subjects**. เอกสารวิชาการ หมายเลข 258. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.มหาวิทยาลัยมหิดล
- เบญจรงค์ ธิระผลิกะ. (2560). **ชายรั้งชาย: ความสัมพันธ์ของชุมชนในทวิตเตอร์**. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 5(2), 69-80.
- เบญจรงค์ ธิระผลิกะ. (2562, 19 สิงหาคม). **ภาพลักษณ์เชิงวัตถุของก้นเพศชายกามารมณ์ออนไลน์ของกลุ่มชายรั้งชายในทวิตเตอร์**. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) สืบค้นเมื่อ 20
- พฤตจิกายน 2562, จาก <https://www.sac.or.th/main/th/article/detail/98>
- วิลาลินี พนานครทรัพย์. (2018). **วิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาในชุมชนออนไลน์**. *Thammasat University Journal*, 36(2), 58-77.
- อัศวิน แสงพิบูล. (2556). **จริยธรรมการวิจัย**. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 27(81), 137-148.
- Androutsopoulos, J. (2008). Potentials and limitations of discourse-centred online ethnography. *Language@ internet*, 5(8).
- Apichayakul, O. S. (2014). *Uncovering Camwomen: an ethnographic study of young Thai women who portray themselves sexually explicitly in online webcam chatrooms*. Loughborough University.
- Barber, K. (2007). *The anthropology of texts, persons and publics*. Cambridge University Press.
- Beaulieu, A. (2004). *Mediating ethnography: objectivity*

- and the making of ethnographies of the internet. **Social epistemology**, 18(2-3), 139-163.
- Bengtsson, S. (2014). Faraway, so close! Proximity and distance in ethnography online. **Media, Culture & Society**, 36(6), 862-877.
- Benveniste, A., & Berry, G. (1991). The synchronous approach to reactive and real-time systems. **Proceedings of the IEEE**, 79(9), 1270-1282.
- Berry, D. (2011). **The computational turn: Thinking about the digital humanities**. Culture machine, 12.
- Boonwang, S. (2013). Background Behavior among The Elderly with Alzheimer's Disease. **Journal of Community Development Research (Humanities And Social Sciences)**, 4(1), 118-128. Retrieved from <http://www.journal.nu.ac.th/JCDR/article/view/308>
- British Sociological Association. (2002). Statement of ethical practice for the British Sociological Association: British Sociological Association.
- Bryman, A. (2004). **Social Research Methods**. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Correll, S. (1995). The ethnography of an electronic bar: The lesbian cafe. **Journal of contemporary ethnography**, 24(3), 270-298.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2011). **The Sage handbook of qualitative research**. Sage.
- Dong, J., & Blommaert, J. (2009). Space, scale and accents: Constructing migrant identity in Beijing.
- Ebo, B. L. (Ed.). (1998). **Cyberghetto or cybertopia?: race, class, and gender on the Internet**. Greenwood Publishing Group.
- Garcia, A. C., Standlee, A. I., Bechkoff, J., & Cui, Y. (2009). Ethnographic approaches to the internet and computer-mediated communication. **Journal of contemporary ethnography**, 38(1), 52-84.
- Gatson, S. N., & Zweerink, A. (2004). Ethnography online: 'Natives' practising and inscribing community. **Qualitative Research**, 4(2), 179-200.
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (1994). Etnografía: métodos de investigación. Paidós,.
- Herring, S. C. (2004). **Computer-mediated discourse analysis**. Designing for virtual communities in the service of learning, 338-376.
- Herring, S. C. (2004). **Slouching toward the ordinary: Current trends in computer-mediated communication**. New media & society, 6(1), 26-36.
- Hine, C. (2000). **Virtual ethnography**. Sage.
- Hymes, D. (2003). **Ethnography, linguistics, narrative inequality: Toward an understanding of voice**. Taylor & Francis.
- Katz, J., & Csordas, T. J. (2003). Phenomenological ethnography in sociology and anthropology. **Ethnography**, 4(3), 275-288.
- Kellehear, A. (1993). **The unobtrusive researcher: A guide to methods**. Allen & Unwin.
- Kozinets, R. V. (2002). The field behind the screen: Using netnography for marketing research in online communities. **Journal of marketing research**, 39(1), 61-72.
- Kozinets, R. V. (2007). **Netnography**. The Blackwell Encyclopedia of Sociology, 1-2.
- Kozinets, R. V. (2010). **Netnography: Doing ethnographic research online**. Sage publications.
- Kozinets, R. V., Dolbec, P.-Y., & Earley, A. (2014). Netnographic analysis: Understanding culture through social media data. The SAGE handbook of qualitative data analysis, 262-276.
- Lee, R. M. (2000). **Unobtrusive methods in social research**. Open University Press.
- MacKenzie, K. E. (1994). The foraging behaviour of honey bees (*Apis mellifera* L) and bumble bees (*Bombus* spp) on cranberry (*Vaccinium macrocarpon* Ait). **Apidologie**, 25(4), 375-383.

- Marotzki, W., Holze, J., & Verständig, D. (2014). **Analysing virtual data**. The SAGE handbook of qualitative data analysis, 450-463.
- Murthy, D. (2008). Digital ethnography: An examination of the use of new technologies for social research. **Sociology**, 42(5), 837-855.
- Naidoo, L. (2012). **Ethnography: An introduction to definition and method**. An ethnography of global landscapes and corridors, 1-8.
- O'reilly, K. (2012). **Ethnographic methods**. Routledge.
- Oxfordbibliographies. (2017). **Selective Exposure**. Retrieved 5 august 2019, from <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756841/obo-9780199756841-0164.xml>
- Postill, J., & Pink, S. (2012). Social media ethnography: The digital researcher in a messy web. **Media International Australia**, 145(1), 123-134.
- Reeves, S., Kuper, A., & Hodges, B. D. (2008). **Qualitative research methodologies: ethnography**. *Bmj*, 337, a1020.
- Roberts, L., Smith, L., & Pollock, C. (2004). Conducting ethical research online: Respect for individuals, identities and the ownership of words. In **Readings in virtual research ethics: Issues and controversies** (pp. 156-173). IGI Global.
- Robinson, L., & Schulz, J. (2009). New avenues for sociological inquiry: Evolving forms of ethnographic practice. **Sociology**, 43(4), 685-698.
- Rosen, M., & Touyz, L. Z. G. (1991). Influence of mixing disinfectant solutions into alginate on working time and accuracy. **Journal of dentistry**, 19(3), 186-188.
- Roulston, K. (2014). Analysing interviews. **The SAGE handbook of qualitative data analysis**, 297-312.
- Ruhleder, K. (2000). The virtual ethnographer: Fieldwork in distributed electronic environments. **Field Methods**, 12(1), 3-17.
- Samakkeekarom, R., & Boonmongkon, P. (2011). **Cyberspace, power structures, and gay sexual health: the sexuality of Thai men who have sex with men (MSM) in the Camfrog on-line web-cam chat rooms**.
- Sanders, T. (2005). Researching the online sex work community. **Virtual methods: Issues in social research on the Internet**, 67-79.
- Shum, K. F. (2014). **Self-presentation and Impression Formation through Photographs in an LGBT Online Dating Community**.
- Sirisawat Apichayakul, O. (2014). **Uncovering Camwomen: an ethnographic study of young Thai women who portray themselves sexually explicitly in online webcam chatrooms**. Doctoral dissertation Ph.D., Loughborough University.
- Zhao, S. (2005). The digital self: Through the looking glass of telecopresent others. **Symbolic interaction**, 28(3), 387-405.